

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 18. De emptione quæ sit credita pecunia,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78332)

penes venditorem, pactum est licitum: in priorē quidē casu, quia tunc venditor ex re sua percipit fructus: neque dicitur formaliter, sed materialiter, & non in tantum, habere dictum fundum loco pignoris: cum nemo propriē rem suam pignori habeat. In posteriore casu vero ex re sua similiter fructum percipit; quā vendidit tantum cum pacto, vt post octo annos, cum pretium emptor soluerit, dominium ad ipsum pertineat, non ante.

Eādem quoq; distinctione vtendum est, quando pretium fundi solutum est tantum ex parte: si enim per venditionem translatum sit in emptorem totius fundi dominium, vsura est pro parte non soluta pensionem accipere, donec ea solvatur: secus vero si non fuit translatum dominium; quia non censetur tunc reuera interuenire ipsius partis non soluta venditio; sed potius locatio, donec emptor soluerit integrum fundi pretium. Quocirca ratione talis partis pensionem accipiens non peccat; quia accipit tanquam fructum suae rei: secus esset vero si acciperet pro fundi parte perfecta vendita, quia acciperet ex re non sua.

Aduerte autem ex Nauar. in Enchir. cap. 17. num. 247. in fine; licitum esse emere domum cum pacto retrouendendi, eamq; locare venditori pro certo pretio, interea dum nō redimitur. Quod verum est, si contrahentes intendant simul celebrare veros contractus venditionis & locationis, seruatō in eis pretio iusto, neque enim ex vnoquoque eorum seorsim, neq; ex cōiunctione vtriusq; iniustitia tūc orietur. Quāquam potest in eo esse periculum scandalī, magnā curā vitandam. Tales autem contractus censentur non veri, sed pecuniae mutatio palliata: & per consequens vsurarij, si res tempore locationis periculis, venditori percat, non emptori: quando quidem contrarium debet accidere, si illi sint veri contractus, quoniam dominium ad emptorem, non ad venditorem tunc pertinet. Censentur vero iniusti, si pretium emptionis sit diminutum, vel pretium locationis excessiuum: inducentq; consequenter obligationem ad restitutionem.

QUARTVM POSTREMO; quid sentiendum sit de ceteris pactis: Et respondetur primo de pacto, vt solvatur res non pretio corrente tempore venditionis, sed aliquo futuro in quod solutio differtur; id dicendum esse ac dictum est de mutuo in preced. n. 183; nempe vsurarium esse, quando venditor certo, aut probabiliter nouit, tunc futurum maius pretium: nisi ad illud tempus esset rem suam seruaturus vendendam: quo casu pactum non esset illicitum. Nec item eo quo esset incertum an tempore solutionis res plus; aut minoris sit valitura. Secundo, de pacto, vt emptor pretio corrente soluat in alio loco, quam vbi emit: dicendum est similiter ipsum vsurarium esse, si certum sit maius illic, quam hic esse pretiū currentis: non autem si probabiliter de eo dubitetur: aut venditor nō hīc, sed illic erat rem suam venditurus: quia lucrum ideo cessans illi, quod hic in emptoris gratiam vendat, potest capere ab ipso praemunito.

Tertio, de pacto, vt emptor donec pretium soluerit, rem habeat tantum pro voluntate venditoris: vt si is voluerit, possit contractum reuocare, ac rem suam repetere; dicendū est, videri licitum, si fiat de vtriusq; libero cōsensu: & id onus aliqua iusti pretij diminutione compensetur; quia res oneri vel seruituti subiecta, minoris aestimatur, quam ab onere & seruitute libera. Quod idem est dicendum de ceteris pactis emptori onerosis: quale est, vt teneatur rem venditam locare venditori, ita vt illa apud hunc maneat iure, ac titulo locationis. Item vt emptor non possit alteri vendere rem emptā, quam venditori, aut certe teneatur cum ceteris praeferre, & sic de multis alijs.

CAP. XVIII.

De emptione quae fit creditā pecuniā.

SUMMARIVM.

305 Non licet carius vendere ex eo tantum, quod solutio differatur ad aliquod tempus.

306 Licitum est quidem intra limites iusti pretij augere pretium in venditione, quae fit creditā pecuniā: non tamen extra eosdem limites.

307 Quatenus liceat in venditione illius generis, supra iustum pretium ascendere ob periculum perdendi pretium, vel laborem ac difficultatem illud recuperandi.

308 Seruanda in eo incremento, ad vitandum periculum palliandi vsu as.

309 An liceat merces in magna copia supra iustum pretium vendere, eo quod minutatim supra illud venderentur, & distinctione explicatur.

310 Quando is qui vendidit infimo pretio, possit accipere summum iustum, eo quod contra suam expectationem differatur solutio.

311 Illicitus est contractus quo debitor suum debitum emit minoris, quam ipsum sit: nisi detur excusatio lueri cessantis, aut damni emergentis.

312 Quod idem habeat locum si certius emat quando debitum est certum.

313 Secus vero cum debitum periculo exposuerit fuerit, vel recuperandum est cum laboribus & expensis.

PRIMUM AC PRINCIPALE de hac re dubium est; an liceat rem vendere carius creditā pecuniā, seu dilata ad tempus solutione, quam praesenti numerataque pecuniā? De qua re D. Thomas in opusculo 67. & qui eum interpretantur 2. 2. quaestio. 78. art. 2. & D. Anton. 2. part. tit. 1. cap. 8. §. 4. Gabr. in 4. dist. 15. quaest. 11. dub. 9. Medina in Cod. De restitut. quaest. vlt. Sotus in 6. De iust. & iure quaestio. 4. art. 1. Angelus vsura 1. §. 58. Syluest. vsura 2. quaest. 1. Nauar. in Enchir. capit. 17. numer. 206. & capit. 23. numer. 81. Couarr. libr. 2. variar. resolut. cap. 3. numer. 6. alios citans. Beia in 1. par. responsionum, casu sexto. Petrus à Nauar. libr. 6. De restitut. cap. 2. a numer. 98. ad 132. Lud. Molina in citato tractat. 2. dispnt. 355. ceterique recentiores hanc materiam tractantes. Quid autem videatur tenendum explicabimus aliquot propositionibus.

Prima est, ex eo solo, quod merces venduntur dilata ad aliquod tempus solutione, nō esse licitum, eas supra pretium lege, aut communi aestimatione taxatum vendere. In hac Doctores consentiunt; ad eius confirmationem adferentes Cap. In ciuitate, De vsuris, & Cap. Ad nostram, De emptione & venditione, & Capit. Illo vos, De pignoriibus. Ad quae accedit aperta ratio: quia pretium rei quae venditur (nisi ea r. seruanda esset in aliud tempus, in quo probabiliter sciretur plus valitura, prout habetur ex Cap. Nauiganti, De vsuris) est illud quod aut lege, aut communi aestimatione taxatum currit, quando venditio perficitur. Quare ille qui plus tunc exigit, iniustitiam committit, rem vendens plus, quam tunc valeat.

Ad confirmationem facit, quod rei dominium transferatur per venditionem: & ideo, quidquid in futurum ea valitura sit, non valet plus domino suo qui illa venditurus est statim, quam valeat de praesenti. Accedit quod ea in re vsura committatur. Nam si rem cuius summum pretium est decem aureorum. v.g. vendo tibi. 16. ob dilatam solutionem; perinde est ac si tibi mutuo dedissem decē, vt post certum tempus mihi redderes sexdecim, quod est vsura ex Cap. Consuluit, De vsuris.

Quamuis autem Sotus loco cit. ab hac propositione excipiat merces nauticas, tenendum est tamen cum Nauar. in Enchir. capit. 23. numer. 82. neque tales supra iustum pretium licite vendi creditā pecuniā: quia ex natura rei est, vt iustum pretium in venditione non excedatur; natura autem rei, vbiq; & semper in omnibus eadem est. Non refert vero quod merces nauticae nō soleant, nec commode possint vendi, soluto statim pretio: cum enim tempus de se, non sit circumstantia, ex qua iustum pretium varietur; de illis qui creditā emunt, perinde iudicandum est, ac si praesenti, seu statim numeratā pecuniā emerent. Quod quidem locum habet, etiam si ipsae nauticae merces probabiliter tempore solutionis sint plus valiturae: quia res statim vendenda, nec seruanda in tempus, in quo plus valebunt, non possunt creditā pecuniā vendi plus, quam venderetur pecuniā statim numeratā, vt contra Caiet. docent Sotus lib. 6. De iust. & iure, quaest. 4. art. 2. & Couarr. libr. 2. variarum resolutionū, cap. 3. num. 6. Quod patet ex Cap. Nauiganti, De vsuris, vbi res vendens plus creditā pecuniā, quam valeant, non excusatur ab

vsura,

306.

vltra, nisi ille has effect seruaturus ad tempus, in quo pluris verosimiliter valebunt.

Secunda propositio est. Licetum esse pluris vendere creditam ad tempus pecuniam, quam statim numerata, dummodo id fiat intra latitudinem iusti pretij, hoc est, non ascendatur supra rigorosum. In hac quoque consentiunt Doctores, quorum nonnullos refert Couar. lib. 2. var. resolut. cap. 3. num. 2. in fine. Probatur vero aperte supposito eo quod in preced. capit. 16. tractauimus, iustum pretium mercium, non quidem leges: sed mercatorum communi estimatione taxatum bonam fide (spectatis circumstantijs omnibus ad rem facientibus) in in diuisibili minime consistere, sed latitudinem habere summi, medij, & infimi, vt exempli gratia, pret. si iustum vlna panni ex communi estimatione potest esse, infimum quidem sex librarum, medium vero sex cum dimidio: & summum septem, quo mercator vendit creditam pecuniam libenter venditurus medio, aut etiam infimo, pecunia numerata. Qua in re nec iniustitiam committere, nec obligationem ad restitutionem incurrare patet: quia reuera vendit rem iusto pretio, est rigoroso, nec aliquid vltra fortem accipit. Quod vero fuisset contentus pretio mediocri, aut infimo, si alter numerata pecunia emisset, nihil refert, quia ipse potest de suo facere, quod sibi libet intra iustitie terminos.

Tertia propositio. Licet merces supra taxatum pretium, non possint pluris vendi creditam pecuniam, quam statim numerata, posse tamen alijs de causis. Ratio est, quod ea dilatio habeat rationem mutui. Quo fit, vt ijs de causis, quibus in mutuo aliquid potest accipi supra summam capitalem, possit quoque recipi in venditione, que fit dilata solutione. Quae causae sunt, tum interesse, de quo cum de vsura in preced. libr. 23. capit. 6. 7. & 8. differimus: tum alia causa, quas persecuti sumus in fine capit. 12. huius libri. De periculo tamen coniuncto, siue perendi pretium ipsum, siue subeundi molestias, & labores, vel faciendi expensas in illius recuperatione, an esse possit causa iusta vendendi pluris creditam, quam statim numerata pecunia, auctores non consentiunt.

307.

SECUNDVM DVBIVM SIT Igitur: an periculum perendi pretium, subeundi laborem, & molestias, ac faciendi expensas in illo recuperando, sit causa legitima rem supra suum valorem vendendi dilata solutione? Ad quod habetur ex memorato sine cap. duodecimo iuxta Medinam, respondendum esse affirmatiue, sed in praxi id non videri consilendum tanquam periculosum, vt ibidem addimus. Volenti tamen sequi eam Medinam doctrinam non resisterim omnino; praesertim cum illa habeat strenuam propugnatorem Petrum a Nauarr. De restitut. lib. 3. cap. 2. a nu. 98. Non resisterim inquam, dummodo seruare velit sequentia documenta.

Primum est. Non esse licitum mercatori creditam pecuniam vendenti ascendere supra iustum pretium in omnibus, sed in ijs, in quibus verosimiliter, ac discreto prudentis iudicio, timetur antecedentum periculum, neque id in omnibus aequaliter, sed tantum pro quantitate periculi, & verosimilitudinis, atque cessante omni scandalo: quae omnia prudenti iudicanda relinquuntur.

Secundum est. Supra iustum pretium ascendere, praeterquam quod est res plena periculi, & apta ad generandum scandalum, ideoque non consulenda, esse pariter peccatum inducens obligationem restituendi: nisi tempore contractus manifestetur emptori, quibus de causis ascendatur, & ipse consentiat emere cum eiusmodi onere compensandi damna, quibus venditor subijcit se in ea venditione. Huius ratio est, quod si emptor intenderet rem iusto tantum pretio emere; non item compensare pericula illa, quibus venditor putat se subijci, fieret ei iniuria; quando quidem ipso ignorante pretium pro iisdem periculis acciperetur. Non fieret autem si praemoneatur, quia scienti, & consentienti non fit iniuria.

308.

Tertium est. Quod ad vitandum periculum palliandi vsuras, incrementum illud quod supra pretium currens accipitur, debeat tempore contractus in pactum deduci: monito, vt diximus, emptore; ipsum item debeat esse moderatum pro quantitate & qualitate damnorum, in quorum compensationem accipitur: praeterea sit habenda ratio personae emptoris; videndo an tale grauamen ei imponere sit consentaneum:

Item oportet in eo periculo, de quo agimus, aduertere quod debeat provenire ex natura rei, non autem ex avaritia, aut pusillanimitate venditoris. Sunt enim, inquit Petrus a Nauarr. num. 117. nonnulli mercatores ita auari; vel melancholici, vt timeant vbi non est timendum; quique, licet securum debitorum habeant, sine anxietate esse non soleant. Cuius anxietatis & sollicitudinis cum ipsi causa sibi existant, non est fas emptorem compellere ad pretij incrementum, per quod ea compenletur. Porro in hac re incrementum censeri poterit moderatum, si arbitrio prudentis ipsum proportionem respondeat quantitati qua debitum minus valet cum tali periculo, quam sine eo: nempe si periculum sit tale, vt pro debito 100 aureorum vix darentur 90. aut 80. prudens arbitrabitur incrementum esse moderatum, si non sit maius, quam vt debitum tali periculo expositum assecuretur 100. au. eis, nec excedat.

TERTIVM DVBIVM EST; an venditori liceat merces creditam pecuniam ideo pluris vendere, quod si illas vendidisset minutatim, maius pretium accepisset? Ad quod responderetur distinctione. Si enim talis venditor erat de facto eadem merces minutatim venditurus, licet ei in magna copia vendenti creditam pecuniam, capere illud lucrum quod accepisset minutatim vendendo: quia id non est aliud quam ratione lucri cessantis, maius pretium accipere. Si vero non erat minutatim venditurus, non licet ei vendere tanti, quanti vendidisset minutatim: etiam si, iuxta antecedentia in explicatione primi dubij, concl. 2. possit vendere summo eo pretio, quo in eadem magna copia vendidisset, si pecuniam essent statim numerata.

QUARTVM DVBIVM; an venditori qui suas merces vendidit infimo pretio iusto, quod credebatur statim soluendum ab emptore: dum videt quod is nolit statim solvere, liceat illi pro infimo exigere summum pretium iustum? Ad quod respondetur distinctione; nam si perfecta est venditio cum conuentione de pretio infimo iusto, non licet exigere summum: quia id esset secundum contractum venditionis iniure, ad quod emptor non videtur iuste compelli; si vero perfectus non fuit venditionis contractus, tunc licet venditori ab eo discedere, ac sic variare in exigendo pretio, vt pro infimo exigat summum iustum pretium, quo potuit ab initio suas merces vendere, praesenti pecunia vendendo. Quando vero censeri debeat perfectus venditionis contractus, intellexerit per post dicenda in seq. cap. 26.

QUINTVM DVBIVM EST, an pretium cuius solutio dilata est, & in tempus futurum debetur, possit anticipata solutione minoris emi, quam ipsum fit: vt emi pro 80. vel 90. auris, quod est debitum 100. aureorum. Pro explicatione dicendum est primo, quod si ipsemet debitor emat a creditore debitum (nisi lucrum cessans, aut damnum emergens excuset) contractus sit illicitus & vsurarius, prout Caiet. habet in verbo vsura, §. De vsura autem confurgente casu tertio. Et probat, quia ex tempore anticipata solutionis reportat lucrum, quod est vsurarium, cum anticipata solutio sit aequaliter mutuum. Atque iniustitiam saltem continere patet: quia licet debitum in ordine ad aliquem tertium qui illud a creditore emerit, non valeat plus quam illud ius quod creditor habet, attentam prauam debitoris dispositionem ad soluendum, proveniente siue ex iniquitate, siue ex alia causa: attamen debitor ipse tenetur debitum integre solvere, ac integre satisfacere obligationi quam in se suscepit, totumque; quod in se est facere, nequitia omni exclusa. Quod si nequeat debitum plene solvere, tenetur dare illud quod potest, & reseruare obligationem reliquam, cui in posterum cum poterit, satisfaciat. Quare quidquid dederit anticipata solutione, si id sit minus, quam integrum debitum, committit iniustitiam: quia cum ius quod creditor habet, plus valeat, non emit illud iusto pretio; de quo aliquid detrahendi iustam causam non habet: non quidem solutionis anticipationem secundum se; quia neque respectu tertij est iusta causa, vt paulo post docebitur; neque periculum, de quo diximus dubio secundo, quia tenetur liberare creditorem ab illo, non autem per illud grauare ipsum in proprio commodum.

Dicendum est secundo, quod si talis emptio non fiat ab ipsemet debitor, sed ab alio tertio (quidquid Caiet. in verbo vsura, §. Cogor hoc loco: & post eum Nauarr. in Enchir. cap. 17. numer. 231. contra censent) praedictum venditionis contra-

atum,

Etum, quando nullū ex parte ementis intervenit lucrum celsans. aut damnū emergens; ac debitum tale est, vt mortalliter loquendo, integre abiq; expensis, & labore recuperandum sit suo tempore, contractum esse illicitum, & inducere obligationem restituendi vsque ad complementum latitudinis pretij quod debebatur. Ita præter Med. in Codic. De rebus restit. quæst. 8. cuius meminit Navar. tenent. D. Anton. 2. par. tit. 1. cap. 8. §. 3. & 4. Angelus vsura 1. §. 63. Syluester vsura 2. quæstio. 14. vers. 4. Gabr. in 4. distinct. 15. quæstio. 11. dub. 4. Sot. 6. de iust. & iure, quæstio. 4. art. 1. in solutione tertij argumenti, quos sequitur Petrus à Navar. lib. 3. de restit. cap. 2. num. 163. & tribus sequentibus. ac Lud. Molina de iust. & iure tract. 2. disput. 361. Gregor. à Valen. 2. de disp. 5. quæstio. 20. puncto 2. concl. 5. Leonar. Lessius De iust. & iure lib. 2. cap. 21. dubit. 8. & Ferdinandus Rebellus de obligat. iustitiz, par. 2. quæst. 13. nec immerito. Nam ius ad centum, cum ita certa sunt ac si essent in arca, tantum valent ac centum præsentia; alioqui sola temporis expectatio daret valorem rei: quod concedere, est vsuris ianuam aperire. Nec refert quod pluri æstimetur pecunia præsens quam pecunia futura: quia illa æstimatio non est rationalis, nec virorum prudentium: sed vel nec. sitatem patientium, vel auarorum lucri audiorum.

Accedit quod emere 100 futuro tempore soluenda pro 90. in præsentia soluendis; sit virtualiter mutuo dare 90. pro 100. postea recipiendis, quod de se vfurarium est. Præterea si obligatio ad soluendum 100. post annum non valerit 100. in præsentia, sequeretur licere carius vendere creditā, quam numeratā pecuniā, etiam quando venditor non esset suas merces seruaturus, & quando nullum lucrum illi cessaret ex eo, quod vendat creditā pecuniā: vendendo enim centum illud quod valet tantum 90. dicit se pro his emere ius ad ipsa centum. Id autem est contra Cap. Nauiganti, De vsuris; ac etiam contra resolutionem dubij primi præcedentis. Quamquam non negamus, quin si emptori tantum lucri cesset ex anticipata debiti solutione, vel tantum damni illi inde emergat, quātus est excessus debiti supra solutionem ipsam, quin inquam, eidem liceat excessum illum accipere, præmonito venditore, quod ea de causa accipiat. Constat enim ex supra dictis non fieri iniuriam, si in emptione, & venditione aliquid amplius aut minus ratione interelle, accipiat de mutuo cōsensu contrahentium.

Dicendum est tertio, quod cum merito timeatur debitum non esse integre soluendum, aut non sine labore & expensis; tunc ipsum ab aliquo tertio licite emi pretio minore, quantum arbitrio prudentis talibus de causis minus valere videbitur. Hoc confirmatur per differentiam, quam prædicta ostendunt interuenire in hac re, inter ipsum tertium, atq; debitorem. Aduerte autem idem plane esse, si debitum sit litigiosum, aut non plane certum. Aduerte item id quod dicitur quoad debitum futurum, ipsa nimirum ex prædictis causis minori pretio emi; locum habere etiam in debitis quæ essent in præsentia soluenda, nec soluuntur, aut quæ iam erant in præterito tempore soluenda, nec dum soluta sunt.

CAP. XIX.

De emptione quæ sit anticipata solutione, & de venditione, quæ sit per proxenetam.

SVMMARIVM.

- 314 Emptio quæ sit anticipata solutione, descendendo infra pretium infimum, est de se illicita.
- 315 Regitur quod Sotus sentit, sine vsura in retores infra infimum pretium emere à rusticis lanas, alquanto post solutionem tradendas.
- 316 Quando proxeneta postit accipere aliquid de pretio rei quæ fuit ei tradita vendenda.
- 317 Quatenus is qui emit nomine alterius, postit ultra quam emerit, ab eo accipere.

314. **P**recipue quæritur, an in emptione quæ sit anticipata solutione, descendere liceat infra infimum pretium? Pro cuius explicatione ponendum est, quod deducitur ex Cap. In ciuitate, De vsuris, iustum pretium esse, quod taxatum cō-

muni æstimatione, currit eo tempore, quo res vendita traditur, non autem, quod currit tempore contractus. Quo posito sententia cōmunis est. si res credatur minus valitura citim tradetur, quam cum venditur, eam licite, & sine obligatione ad restitutionem emi posse pretio, quo creditur minus tunc valitura, quātumcumq; illud sit infra infimum currens, tunc cum celebratur contractus. Pro qua sententia textus est expressus in Cap. Nauiganti, De vsuris. Is enim est secundus casus, qui ibidem à Gregorio IX. definitur, vt recte notat Sotus in 6. De iust. & iure, quæst. 4. art. 2. concl. 1. Ratio vero in promptu est, quia rei valor cui pretium debet proportionē respondere, censetur is quem res habet cum traditur vendenda, & consumenda: maximè enim, quando venditio absoluitur (vt tunc fit) est habenda ratio, vt interueniat æqualitas inter pretium & rem venditam, vt requiritur ad venditionis iustitiam. Pari ratione existimandū est, quod si res quo tempore contractus valet quatuor, exempli gratia, creditur tempore traditionis sex valitura, non esse licitū emere illam tantummodo quatuor: quia committeretur alioqui vsura palliata, duo demēdo de pretio iusto, seu dando quatuor in præsentia, vt in futuro accipias sex, non alio titulo, quam anticipatæ solutionis, quæ mutuum quoddam est.

Vnde cum videtur quomodo Sotus in cit. quæst. 4. art. 1. sub finem, lanas quas agricolæ & pastores solēt vendere multo ante quam in reatoribus tradantur, velit sine vsura, & obligatione ad restitutionem emi, anticipato pretio minori, quam sit infimum, quod lanæ ipsæ credantur valitura eo tempore quo sunt tradendæ. Nulla enim datur ratio, cur tales sint potius ab vsura, & restitutione excusandi, quam alij; quandoquidem similiter anticipatæ solutione emunt infra pretium illud infimū, quod creditur futurum tempore traditionis, & receptionis lanarum. Vnde Medina in Cod. De rebus restit. quæstio. 38. in explicita iōne sextæ causæ, dubio pen. lt. & Nauar. in Enchir. cap. 23. num. 82. aperte docent illicitam esse talem emptionem. Quæ vero Sotus pro se adfert, tantum probant lanam ob indigentiam agriculturalium emi posse anticipato pretio; quod tamen taxandum sit secundum communem earum æstimationem illius temporis quo tradentur. Ex vsu autem mercatorum, qui est in contrarium, nihil aliud colligitur, quam aut ipsos male agere, aut excusari ob iurum aliquod ex tali anticipatōne ipsis cessans, vel damnū emergens, vel ob periculum, cui lanæ ipsæ sunt expolitæ pereundi ipsis. Qui plenius tractat in eandem difficultatem videre vult, legat Lud. Molinam in citato tract. 2. disput. 359. & 360.

DE VENDITIONE quæ sit per proxenetam, illud occurrit explicandū. An si proxeneta, ut al cui alteri tradatur aliquid vendendum pro decem, & ille vendat duodecim, is teneatur domino rei venditæ, totum, puta duodecim dare? I. sum ergo de quo Angelus in vbo Emptio. §. 8. Syl. eod. verbo, nu. 25. Gabr. in 4. d. §. 15. u. 10 art. 3. dub. 4. Nav. in Enchir. cap. 23. n. 97. distinctiōne explicatur. Nam si duo illa quæ proxeneta accipit, sint supra iustum rei pretium rigorosum, aut lege taxatum, restituenda sunt emptori, tanquam iniuste ab eo accepta, cum res in rigore non valuerit plus quam decem. Si vero illa non sint supra iustum pretium, & pactum tacitū, vel expressum fuerit, vt proxeneta domino rei tantum decem redderet; siq; aliquid in pretiū ultra inueniret, sibi retinere, tunc certum est, quod possit duo illa retinere. Quod si tale pactū non interuenit, quidquid dicat Angelus, tenendum est cum cæteris, illa esse restituenda domino rei; quia reuera sunt pars iustitiz pretij suæ rei; ipsiusq; voluntas cum determinauit pretiū rei vendendæ, tantum fuit, ne infra illud venderetur, nō autem ne supra illud, si occasio ita ferret. Ipse vero proxeneta tenebitur, saltem ex fidelitate, vendere quam optimè poterit intra latitudinem iustitiz pretij. Idq; locum habet siue stipendium à domino accipiat pro faciendâ venditione, siue non, sed gratis, & ex amicitia rogatus domini rei illam faciat; quia siue hoc, siue illud sit, sicut rem integram debuisset reddere domino, si vendere non potuisset; ita & debuit totum eius pretium reddere.

Aduerte idem pari ratione dicendum esse, cum quis rogauit alium, vt sibi rem aliquam emeret, postetque rogatus emere illam à proximo mercatore, pro duodecim, quæsiuit alium à quo habuit pro decem dicendum, inquam, esse;

quod

